

BISERIC'A SI SCÓL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiunilor:	Correspondintiele se se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A SI SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „		
„ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Nr 150. Metr.

Cerculariu metropolitanu.

Avendu in vedere conclusulu congressualu din 22 Octobre 1878 Nr. 272, prin care s'a precisatu durat'a periodului congressualu de atunci, avusemu intentiunea de a convocá procsimulu congressu nationalu-bisericescu pe 1/13 Octobre a. c. adeca pe acelu terminu, care in combinarea §§-loru 150 — 152 din statutulu organicu mi se vedea a corespunde conclusului provocatu, si acést'a intentiune mi-a fostu mai alesu indemnulu, candu prin emisulu metropolitanu din 12 Iuliu a. c. Nr. 107 facuiu iniciativ'a pentru alegerea deputatiloru congressuali pe unu periodu nou de trei ani.

Dupace inse in decursulu timpului am aflu cu adenca parere de reu, cà in stadiulu actualu alu desvoltarii institutiuniloru nóstre bisericesci regulate prin statutulu organicu, restimpulu de doi ani, care in curendu va espirá dela congressulu din urma, nu a fostu si nu este deajunsu pentru a se poté aduná si prelucrá materialulu pentru unu congressu nou, mai alesu in unele cestiuni de mare importantia, a caror'a deslegare se astépta dela procsimulu congressu: in considerarea acestei impregiurari de o parte, ér de alt'a parte a ratiuniloru, pentru cari congresele ordinari suntu prin statutulu organicu normate a se intruni numai la trei ani, — m'am aflu necessitatu a me abate dela atins'a mea intentiune de a convocá congressulu ordinariu alu provinciei nóstre metropolitane in anulu curinte; totdeodata inse mi-amu reservatu de o afacere indispensabila, a convocá la timpululu seu acelu congressu ordinariu pe 1/13 Octobre in anulu viitoriu 1881.

Dorindu a aduce acést'a spre scire si orientare la cunoscinti'a deputatiloru congressuali alesi pe periodulu nou de trei ani, si preste totu la cunoscinti'a publicului nostru bisericescu chiamatu a se interesá de o desvoltare salutara a vietii nóstre publice bisericesci: me aflu totdeodata indemnatu a preveni dorintieloru comune si drepteloru pretensiuni cu acea incédintiare din parte-mi: cà in alipirea mea la basele depuse in statutulu organicu, pentru asta-data am in vedere mai pre susu de tóte acea, ca congressulu nostru nationalu-bisericescu la procsim'a sa intrunire se aiba tóta inlesnirea de a continuá regularile, dela cari depinde ordinea si progresulu in biserica si ca pregatirile, ce se receru spre scopulu acest'a dela organele permanente ale metropoliei, se fie pentru viitoriulu congressu pe deplinu multumitóre.

Mironu Romanulu *m. p.*

archiepiscopu si metropolitu.

Nru. 2345.

Tuturoru pt. inspectori de scóle in districtulu consistoriului din Aradu.

P. T. Domni inspectori de scóle suntu pofiti se recomende invetiatoriloru submanuati spre intrebuintiare, „Abecedariulu maghiaru-romanu pentru scólele poporale de Nicolau Putnoky Partea I. Sibiu 1880. in tipogafi'a archi-diecesana.“ Pretiulu unui esemplariu 20. cr. v. a.

Aradu din siedinti'a consistoriala tienuta la 18/30 Septembre. 1880.

Ioanu Metianu. *m. p.*

Episcopulu Aradului.

Instructiunea femeii romane.

„Sunt ceasuri de placere, de dulce mangaere ce in cumpan'a vietiei tragu ani multi de durere.

Incepu cu aceste cuvinte ale lui Alecsandri, ce mi venira in gandu tocmai candu asistamu la esamenulu eleveloru preparandiale tienutu in 3/15. Septembrie a. c. in sal'a institutului din Aradu. — Erau 21. la numeru, si anume. 7. curs. I. 9. curs II. si 5 curs. III. — Esamenatorii Rev. Dnu I. Russu, Spec. Dnu. Dr. A. Siandoru si Dnu. invet. P. Popoviciu. Intre óspeti erau inainte de amédi Dlu protp. C. Gurbanu Dr. G. Popa, Dr. Petroviciu, invetiatori din mai multe parti, si vr'o câte-va dame. — Ilus. Sa Dlu episcopu fiindu la primirea teologiloru veni dupa amédi, si insocitu de Dlu V. Babesiu.

Esaminarea a fostu din tóte studiele prescrise. Respunsurile la obiectu precise si indetultitóre. — Candu gandimu ca cele mai multe din eleve cu pucin'a pregatire din scólele nóstre, si studiele pedagogice inca le facu privatu, apoi sporiulu — ba zelulu spre a se cualificá pentru o chemare conosciintiósa cum e invetiatoria, trebue se fie pretiuuta.

Nu e greu a escla studiandu regulatu, ascultandu nentruptu predarile profesoriloru de specialitate, inse cade nespusu de greu, candu e contrariulu. Nu e bine a se pregati pentru invetiatoria studiandu privatu, caci cunosciintiele suntu pré márginite; inse nu e nici asia reu pre cum póte fi la o studiare comuna cu teneri, unde pentru femeii partea mai mare a timpului se perde cu acele studie ce pentru viéti'a practica, a ei nu au folosu.

E gresitu a pune june si juni in o sala, si a le da in comunu o multime de sciintie. Se intempla adese, ca ce pentru barbatu este neaperatu de lipsa, pentru femeia are folosulu a cochetá cu ele. — Studiarea eleveloru are se mérga numai unu timpu paralelu cu a teneriloru, apoi ele iau alta directiune. Casnici'a, industri'a economi'a au se fie apoi momentuóse, caci déca ne trebuescu scóle, ne trebuescu nu numai ca se invetie poporulu carte, ci si modulu spre a si redica buna starea sa. Femei'a ce se dedica invetiamentulu are inainte de tóte se fie instruita dupa natur'a ei, caci ireparabilu s'ar senti, cand instruita dupa programulu teneriloru n'ar fi nici femeia, nici barbatu.

Resulta dara, ca cum separamu secsele in scólele elementare, asemenea si in preparandia se-o facemu. Se ne ferimu de sciintie mórté, nefolositóre. Femei'a ce invétia se si precépa a le pune in viéti'a, astu-feliu cascigandu-si abilitatea a se cultiva mai de parte, prin propria cugetare si

observare. Scól'a are se descepte facultatile cu de osebire internulu spiritului si alu sufletului, apoi vo'a si diliginti'a se conduca spre perfectiune.

Scóle de acestea — preparandie de femei nu avemu, póte inse ca vomu avé pe viitoriu. Si pana atunci nu e gresitu a adoptá o instructiune prin care natur'a ei ar suferi mai pucinu

Femei'a romana a fostu dóra cea mai uitata si remasa indereptu, caci in vremuri bune si rele se socoteau numai cumu a redica barbati inteleginti, cari apoi se elupte si se conserve drepturile natiunei. — Vreme multa s'a truditu cu inaltierea óre carei inteligentie, si éra vreme multa a costatu pana la convingerea, ca numai cu barbati invetiati natiunea n'a mai spori, caci chiaru acei alesi — dela cari se ascépta mai multu, si-inaugurau calea vietiei casatorindu-se cu straine.

Si unde s'a facutu asia, unde femeii a fostu, séu este de alta natiune, apoi barbatulu fie romanu cu capu de fieru, ba chiaru apostolu natiunei — pana-i lumea nu va audi copii sei dicendu ca suntu romanu, afara ca lupt'a pentru esistintia i-ar sili.

Femeii in familia are acea potere, ce are picurulu de apa asupra stencei — a disu unu bravu nationalistu de odinióra, in a carui casa se vorbescu acumu tóte limbele, numai romanesce nu.

Timpu multu a trebuitu femeii'a romana se stea umilita inaintea strainelor ce progresau, audindu veciniculu bocetu: n'avemu femei culte. Preste destinulu ei zacea sinistrulu velu alu uitarei, cu tóte ca unu poetu mare a disu: déca natiunea romana va ajunge in respectulu celora lalte natiuni, are se multiamésca acést'a numai ficeloru ei?

Trista si parasita pe unu desiertu era fara prieteni, fara scóle — ba fara instructiunea elementara; inse cu credinti'a in inima si cu virtutea in faptu. — Astadi inse sórtea ei s'a schimbatu, ea-si serbéza renascerea, caci s'a pusu pétr'a fundamentala la instructiunea si lumina-rea ei.

In serbarea bucuriei, in aceste ceasuri de dulce mangaere, ce in cumpan'a vietiei ei tragu ani multi de durere femeii'a romana rostesce Ilustritatiei Sale, Dlui Episcopu I. Metianu gratitudine adenca, caci ca unu parinte a fostu antaiulu, ce s'a ganditu la destinulu ei, antaiulu ce redicandu-o din intunerecu la lumina s'a ingrigitu de instructiunea ei.

La anulu 1875/6. primele preparande private depusera esamenulu. Erau pucine atuncea, inse anii urmatori adusera mai multe. La inceputu si scólele de fete erau ca raritati in comunele nóstre, si unde erau, multi macaiiau capulu, cleve-

tindu durat'a loru. Acumn inse haru ceriului si acelui ce duce destinele instructiunei femeesci, avem scóle mai multe, invetiatoresc nu cu cine scie ce procopséla inalta — ci harnice in chemarea lor, si staruitoare in a planta totu ce este moralu si folosioriu in scóla si familia,

S'aru simti acum necesitate de-o preparandia, necesitate accentuata de Ilus. Dlu. Episcopu si in congresulu trecut. Infintiarea ei ne pare grea, caci o zapaceala urita a utopitu ori ce zelu de intreprindere. Cand inse s'ar pregandi acei ce se mai intereséza de cultur'a, si cei ce simtiescu lips'a unui institutu de educatiune mai inaltu pentru fetele intelegintiei, — cand s'ar pregandi ca o preparandia prevediuta cu internatu ar fi tocmai scóla mai potrivita pentru ficele lor, atunci ori ce greutate aru peri.

In Germani'a fetele clasei mai inteleginte frecuentéza asemenea institute, insesi principese din cas'a imperiala sunt mandre pe cualificatiunea de invetiatoresc ce au. De ce óre nu s'ar poté si la noi asemenea face!?

Inceputulu esista — cursurile preperandiale sunt deja, aru trebui inca o socotire sanatósá si o persóna cu initiativa, apoi nisce sacrificie — si idei'a s'ar faptui. Chiar intemplant ea unu apropro ne indica a intreprinde, caci institutul Dreloru Papp din Aradu, unde atáti'a parinti romani si-au internatu ficele — acum s'a inchisu. La miscamentulu ce se obsérva in multe parti, cu-o unire de poteri si nu cu pré multe sacrificie s'ar poté in scurtu timpu infintiá o pedagogie cu internatu, — si doue lipse s'ar acoperi. Amu avé preparandia de invetiatoresc si preparandia de femei culte!

Parinti si prietini ai femeii romane ganditi! ca si ea face o jumetate din natiune! ganditi ve rogu la instructiunea ei! Vreti, càci poteti! esemplulu Dvóstra aru dá taria si sufleteloru mai..... slabe.

Emilia Lungu.

Onorata Redactiune.

Publicandu-se in Nr. 37. alu acestei multu pretiuite foi, unu articlu intitulatu „*O lacuna in invetiamentulu nostru poporalu,*“ de prea stimatulu meu amicu *Dr. Lazaru Petroviciu*; si fiindca si insu-mi m'am convinsu cà, la alegerile de invetiatoriu, sinódele parochiali contra classificarii recurrentilor de dupa calificatiunea lor in list'a de candidatiune, cam de rendu alegu pre acei recurrenti, cari *canta mai frumosu*; si deci recunoscendu si eu, cà acést'a lacuna in invetiamentulu nostru poporalu esista, si deci trebuie suplinita: dára ne consentiendu eu cu parerea prea-

stimatulu meu amicu, in ceea ce privesce delaturarea acelui scadiementu, cà adeca in viitoriu, se se omita din concursu conditiunea presentarii recurrentilor in comuna nainte de alegere: rogu ca se binevoiti a-mi dá pucintelu locu in colónele multu pretiuitei DVóstre foi, spre a-mi desfasurá si eu modest'a mea parere in acést'a privintia.

Nainte de tóte trebuie se marturisescu, cà eu tienu nu numai de drépta si justa, ci chiaru si de folositoria invetiamentulu, acea dorintia a *alegatoriloru*, ca se *cunósca si in persóna* pre acei'a, in a caror'a mani 'si punu sórtea si viitoriulu lor; éra acést'a numai asia se póte, daca damu recurrentiloru ocaziune, *a se presentá in comuna nainte de alegere*, ca asia si dinsii se vedea si *cunósca omenii si comun'a*, la care voiescu a recurge; càci la din contra usioru se póte intemplá dupa alegere, ca séu poporulu se fie nemultiemitu cu nou alesulu seu, pre carele cu totulu altcum si l'a inchipuitu, séu vice versa, cà nou alesulu se fie neindestulitu cu comun'a, cea lui pana acum cu totulu necunoscuta. In ambele casuri s'ar dá ansa la o multime de planiori si proteste precum si la dese stramutari in posturi; éra cà acestea nu sunt calificate a promová caus'a invetiamentulu poporalu: despre acea *crediu, cà nimenea nu se mai indoiesce.*

Dára si de altmintea numai prin simpl'a omitere din concursu, a conditiunei de presentare in comuna nainte de alegere, inca nu ni-amu ajunge scopulu de a aplicá pre celu mai calificatu dintre recurrenti fara privire ca *canta frumosu* ori ba; càci desi in concursu nu s'ar poffi: aspirantii din apropiere, séu si cei din indepartare, cari dispunu de midilócele de caletoria, totusi s'ar presentá si pe viitoriu in comune nainte de alegere: si éta ca sinódele parochiali si atunci de siguru totu pre acei'a ii-voru alege, cari pe langa aceea cà *canta frumosu*, s'au si prezentatu in comuna.

Va se dica ar trebui deci *espresu oprita* presentarea recurrentiloru in comuna nainte de alegere; acést'a inse ar fi o procedere prea absolutistica, ce precum amintii mai sus inca nu ar promová caus'a invetiamentulu.

Deci lacun'a din cestiune, pe calea indegetata de prea stimatulu meu amicu, nici intr'unu casu nu se póte suplini.

Déca dára prin omiterea conditiunei séu chiaru prin *espres'a* oprire de presentare a recurrentiloru in comuna nainte de alegere, nu potemu face nici unu servitiu recurrentiloru, car dela natura n'au glasu frumosu: n'amu potea óre aflá altu midilocu prin care se li suplinim óresi cumu, ceea ce li-a denegatu natur'a?

Se vedemu!

Toti scimu, si acést'a o recunoscu si strai-
inii, cà poporul nostru dela natura este canta-
retiu. Romanulu canta fie veselu, fie tristu, fie
la lucru ori in siedietóre; elu descanta candu
jóca, fie fericitu ori amaritu; si canta dupa cei
morti. Va se dica *cantarea* este predilectiunea
lui nationala, este chiaru o trasura marcabila a
caracterului seu nationalu. Este dara vr'o mirare,
cà densulu iubesce asia de multu glasulu bunu si
cantarea frumósa, si cauta cá si pruncii lui se
invetie a cantá frumosu?!

Se facemu dara ca recurintii cari nu canta
frumosu: celu pncinu se scie *invetiá pre altii ca
se cante frumosu, armoniosu!*

In protopopiatulu *Hassiasului* in comun'a
Chiseteu, deja de 38. de ani esista unu *coru vo-
calu* infintiatu de bravulu parochu d'acolo *Tri-
fonu Siepetianu*. Corulu acest'a vocalu, carele
pórta frumosulu nume de „*Corulu plugariloru
din Chiseteu*“, sub succesiv'a conducere si diri-
gintia a domniloru fii ai numitului bravu pastoriu
sufletescu, mai antaiu pe la 1866. sub a fe-
ricitului *Nitia Siepetianu*, éra de presinte sub a
parintelui *Lucianu Siepetianu*, intr'atát'a s'a per-
fectionatu, incát producendu-se de repetite ori
publicu, si chiaru in concerte, prin orasie, buna
ór'a in *Temisiór'a*, *Aradu* si *Lipov'a* si prin co-
mune, buna ór'a in *Belintiu*, *Budintiu*, *Bresto-
vatiu*, *Seceani*, *Secusigi*, *Semlacu*, *Siusanovetiu*,
Paniova etc. nu numai a seceratu cele mai mer-
ritate laude chiaru si din partea diuaristiceii
straine; ci totodata a datu impulsu la infintiarea
de asemenea *coruri vocali*: in *Sir'a*, *Bogsi'a*,
Costeiu, *Belintiu*, *Budintiu*, *Ictaru*, *Remetea* etc.

Este de insemnatu ca la infintiarea *coru-
rilor vocali*, se recere sacrificiu nu numai de
timpu si de lucru ci si de bani; si totusi acelea
s'au infintiatu, si s'ar fi infintiatu si in mai multe
comune, déca erá cine se le instrueze!

A ést'a dovedesce cà poporul nostru este
totu atát'a de entusiasmatu si pentru cantarea
armoniósa corala.

Se infintiamu deci la tóte institutetele nóstre
pedagogice si câte o *catedra pentru musica vo-
cala*; ca asia se damu poporului ocaziune a si
infintiá cu timpulu, in tóta comun'a câte unu
coru vocalu: si ne vomu convinge, cà acea la-
cuna in invetiamentulu nostru poporalu, totu me-
reu dispare, fara a apucá noi la medilóce abso-
lutistice, ce n'ar produce alt'a decât reactiune
in biserica; càci atunci si poporul nostru n'ar
cautá atát'a ca invetiatoriulu se cante frumosu,
cât mai vertosu ca acel'a se scie *invetiá pre
altii*, ca se cante armoniosu. Éra *corurile vocali*,
sub o conducere buna si intielépta in scurtu
timpu ar deveni totu atati'a factori puternici la

inaintarea nu numai a invetiamentulu poporalu
ci si à moralitatii, si prin aceea a bunastarii
poporului nostru; càci coristii dupa deprinderea
in cantare, se mai potu deprinde si in cetire,
scriere, socóta séu si in alte obiecte de invetia-
mentu. Si éta scól'a de repetitiune in optima
forma; adeca delaturata si o alta lacuna si mai
mare in invetiamentulu nostru poporalu!

G. Cratiunescu.

Corespondenti'a

dintre d-nii Vasile Alecsandri si Ion Ghica.

Bucuresti, 1880.

Iubite amice,

Pe cand in scól'a dela Magureanu vestitii Eli-
nisti Lambru, Comita, Vardalah si Neofit, emulii lui
Corai predau tineriloru greci si fecioriloru nostri
de boeri, Memorabiliile lui Socrat, Phedon si Me-
tafisica lui Aristot; pe cand Banul Brancoveanu
discutá cu puristulu Duca in limb'a lui Tuchi-did
Apophtegmele lui Hipocrat si Ariometria lui Archi-
med si se muceau se isgonésca din limb'a gréca tóte
cuvintele câte nu erau curatu Doriane, precum unii
din invetiatiu nostri cauta se curetie limb'a romana
de totu ce nu se termina in *ciune*, -- la biserica la
Udricani, la sfantulu Gheorghie si la Coltia se au-
dia glasulu ascutitu a câtorv'a copii, care strigau
in galagie pe

on, mislete, ucu : omu

pocoiu, on, mislete, ucu : pomu.

Baietii mai inaintati la invetiatura cand voiau
se-si dica ce'va care se nu fie intielesu de profani,
comunicau intre densii astfeliu :

az, iota, lude, az, pocoiu, Rítia, ucu, nas, est, ¹⁾

si celalaltu i-respondia :

nasi, est, buche, az, ferdo, est, pocoiu, on, pocoiu, az. ²⁾

Cei dela bucóvna rivnéu la densii cum vorbeau
pasaresce.

Dascalulu Chiosea, betranu cu antereu de Ca-
lemcheriu, la capu cu caucu de taelitu vergatu cu
cearsiafu albu, se primbla pe dinaintea baetiloru
inarmatu c'o varga lunga, ardiendu cand pe unulu
cand pe altulu, dupa cum i se parea; se opra di-
naintea fie carui'a; la unii le asculta lecti'a, la
altii le mai adaogea câte unu *ucu scurtu* pe ici
pe colea, séu câte o aruncatura doue pe deasupr'a
ca se fie slov'a mai ciocoésca. Apoi se fi dusu sfan-
tulu pe vreunulu se nu-si scie lecti'a, cà déca nu-lu
ajungea cu nuéu'a apoi scotea imineu din picioru
si-lu asvertea dupa densulu cu unu :

„Fireai alu dracului cu tatát'o si cu mat'a cà
n'ai invetiatu matim'a.“

Dascalulu Chiosea nu erá omu reu, dar se ne-
cajea pentrucà-lu durea inim'a cand vedea cà nu se

¹⁾ ai la prune.

²⁾ ne bate popa,

silescu copii la invetiatura. Elu nu erá civilisatu ca se nu-i pese deca elevii invétia séu nu. Pentru elu, scól'a nu erá o chiverniséla, nu se gandeá la: treci di, treci nópte, apropie-te léfa. Nu stá cu ciasornicalu deschisu pe catedra ca nu cumv'a minutarulu se tréca peste semnu.

La Chiosea, ca la Chiritia, ca la Stan, lucrurile mergeau altfelu; viétia loru erá cu copiii din scóla, nu sciau nici siosea, nici cafesiantan, nici deputatie. Diminétia buchile, oftoiculu si psaltirea, dupa pranzu psaltichi'a. Chiosea avea unu

pa, vu, ga, di,

care-i esiá pe nasu cale de-o posta.

De pe la de-alu de Chiosea esiau dieci de Visterie si Calemgii; la de-alu de elu au invetiatu se scrie romanesc Logofétulu Greceanu, Vacarestii, Antonu Pan, Nanescu, Paris Momuleanu etc.

Acei bieti dascalasi, cari au fostu depositarii limbii si nationalitáti nóstre, duceau o viétia sdruncinata, plina de privatiuni si de cóte sparte, fara bene merenti si fara recompense nationale, fara pensii si parapsensii, platiti ca vai de ei cu unu codru de pane; traiau si muréu necunoscuti, fara se banuéca macar ca erau patrioti, impinsi numai de unu instinctu bunu si generosu, si-faceau cu sfintienie datori'a fara se aiba consciintia de binele ce faceau tierii loru.

Ei se delectau mai multu cu citirea intemplerilor lui Alexandru Makedon, care s'a batutu cu furnicele si cu paserile cu ciocu de feru, decát cu citirea maniei fiului lui Peleu. Oile, canii si fluierulu pastoriului intristatu alu lui Vacarescu li erau mai dragi decát Afroditi'a si Bacusulu lui Anacreonu. Se pomenise dela tata si dela mama Romani neaosii din mosi-stramosi. Limb'a si urechea le spunea ca nu erau nici Tata, nici Greci, nici Slavi; purtau nobletia neamului in inim'a si in spiritulu loru, fara se se preocupe de arborele genealogicu, nici de fatalele de nobletia. Scriau romanesc fara filologie si fara morfologie, fara se stie deca suntu etimologisti, fonetisti séu eclecticii; dar scriau cum vorbeau si scriu lu-numéu icóna, crediendu ca elu trebuie se fie reproductinnea esacta a vorbeii; punéu cât mai putine buchii, ba pe unele le mai aruncau si pe deasupra ca se faca economie de timpu si de hartie. Unde se le dea loru prin gand cá avemu doue limbi: un'a in gura si alt'a pe hartie, si cá trebuie se vorbim intr'unu felu si se scriemu intr'altfelu; vorbeau toti aceeași limba. Acum lumea s'a subtiatu, fie-care vorbesce si scrie limb'a sa propria si scie cá suntemu stranepoti ai lui Traianu. Dar multi credu cá dela venirea acestui imperatu in tíera pana la sosirea loru in viétia, nu s'a mai petrecutu nimic'a pe pamentulu romanescu; nu incepu inse a compta toti totu dela aceeași epoca. Unii numera existenti'a tierii dela Regulamentulu organicu la care credu cá au colaboratu, fiindca au fostu chemati de l'au iscalitu; altii morti-taiati nu voru se convie ca se fi mai fostu ceva pe lumea ast'a inainte de patru dieci si optu; spunu si scriu intr'un'a cá s'au primblatu pe ulitiele Bucurestiiu cu stéguri si cu masalale strigandu pe: „*traiésca guvernulu provisoriu*,” si cá erau cei mai de diminétia pe campulu Filaretului. Pentru altii ér calindarul Romaniloru incepe dela indoit'a alegere a Colonelului Cuza, séu din nóptea lui 11 Februarie; si-incipuescu cá ei au suitu pe Alecsandru Ioanu I. cá ei l'au datu josu, si cá totu ei au adusu pe Carol I. Cei mai infocati astadi nu recunosc de adevérati patrioti de cât pe acei care au strigatu:

mórte Turcului! si credu cá de si n'au fostu la batalia, dar cá fara viteji'a loru cea civica tíer'a romanesca erá perduta, umilita, batjocorita, taiéta de Turci, si ca Muscalii i-stergea o bucata de pamentu si mai mare.

Pentru multi politic'a este intriga si minciuna, nu credu in sinceritate si in adevéru despretiuescu cunoscinti'a lucrurilor petrecute si cercetarea evenimentelor ce se pregatescu. Nu lasa nimica trecutului, cred ca ei au facutu ceriulu si pamentulu romanescu, ca ei sunt inceputulu si sfirsitul, alfa si omega. Dar apoi creatori straini! unulu se compara cu Lafayete, desi nu facuse pentru Romani'a nimica care se samene cu ceea ce facuse generalulu francescu pentru Americ'a; altulu care venduse participuri pe patru galbeni or'a si inregistrase zece ani de-a rendulu colorile si garniturile cocónelor la baluri, asediandu-le in diarulu seu dupa ordinulu colorei de la putere si dupa importantia subventiunii, crede ca elu a scosu pe Romani la lumina; altulu crede ca a inventatu limb'a si Istoria Romaniloru dandu-se de unu felu de Columbu fiind-ca critica si batjocoresce gloriile nóstre nationale. Acesti *fructe seci* din tierile streine, se credu genii, luceferi luminatori, indata ce gasescu unu adapostu sub ceriulu Romaniei, si ei, sermanii, nu vedu zimbirea ce inspira Romaniloru care in limbagiulu loru sarcastic i-a poreclit: *Lacuste obóge*.

Dar se ne întórcemu la scól'a nóstra de la Udridricani, scóla sub albastrulu ceriului, pe prisp'a bisericeii unde când copii se ghemuiau in odaiea tircovnicului josu pe caramidi, séu in clopotnitia; citeau si scriau pe genunchi si pe branci.

Prin pregiurulu bisericeii in mahala pintre livezile de meri, de peri si de duzi se zareau vre-o diece cincisprediece invelisiuri cu strasin'a esita ca o umbréla, sub care lucuia cati-va cavafi, croitori, islicari si cocojari; acesti'a când plecau la pravalie i-si trimiteau copiii la dascalulu Chiosea ca se nu strengarésca pe ulitia, si ca se invetie se tiena isonu cantaretiloru din strana, se citésca apostolulu, se dica tatalu nostru si credeulu si se mérga de-a indaratele cu sfeniculu intr'o mana si cu chedelnitia in ceialalta dinaintea preotului, când esia cu sfintele daruri. Le platea ce pe apa nu curge, dascalulu Stan de esemplu celu mai bine platitu din toti, avea câte douedieci de parale¹⁾ de copilu pe luna, si mai avea si dela biserica tain de malaiu, de íasole si de lemne.

Din acele scoli si recrutau bisericele preoti si cantareti, acolo boierii cantau baietii pe care i-luau in casa pe pricopséla, de acolo a esitu Chiru de la biserica Fni, Dumitrache Bondoliu tata reposatului Vladica Calistratu, Unghiurliu de la Sarindar, Costache Stirbu de la Sf. Ioanu de langa puscarie si Petru Efesiu care mai in urma a ajunsu cantaretiu in stran'a din drépt'a la Patriarhia. Acolo au fostu dati la invetiatura Anton Pan, Petrache Nanescu, Nicolae Alecsandrescu, Paris, Momuleanu, Marin Serghiescu etc.

Pe Nicolae Alecsandrescu cum l'a auditu Grigorie Ghica l'a luat in casa; lu-primblá cu densulu nóptea in butca dinainte de-i canta cantece de lume. Când Grigore Ghica s'a facutu Domnu, Nicolae Alecsandrescu a ajunsu cafegi-basia.

¹⁾ 40 bani séu 4 lei. 80 bani pe anu.

Pe Marin Serghiescu l'a luat Alecache Vilara cantaretii la biseric'a Negutietoriloru, l'a primblatu cu densulu pe la Petersburg cu regulamentulu, dar mai pe urma molipsindu-se de ból'a patriotismului a fostu arestatu cu Mitic'a Filipescu, cu Nicolae Balcescu si cu Telegescu, trimisu la Ocna, unde si-a spasitu pecatele siepte ani, pana când'a venit de l'a scosu revoluti'a din patrudieci si optu, ca se-i procure dulcele fericii ale unei proscriptiuni de diece ani. Elu a fostu cunoscutu mai multu sub numele de *Marin Nationalu*. Voda-Cuza lu-iubea, lu-avea adese la masa si-lu mangaia cu numele de Mosiu Maria.

(Vá urma.)

D i v e r s e.

* **Diu'a onomastica a Majestátii Sale Imperatului si Regelui nostru Franciscu Iosif I.** s'a serbatu in Aradu Lun'i'a trecuta cu mare solemnitate. In acést'a di s'a ténutu unu Te Deum, in biseric'a catedrala din locu la carele a oficiatu Pré Santi'a, parintele episcopu eparhiotu *Ioanu Metianu* asistatu de mai multi preoti.

* **La epitropi'a fonduriloru comune dieceseloru Aradu si Caransebesiu** nu s'a determinatu inca diu'a, in carea se va téné siedinti'a procsima. Dupa informatiunile ce posedemu, se dice, ca se va téné siedinti'a in dilele din 10 — 15 Noemvre cal. nou. La timpulu seu vomu anuncia terminulu indata ce se va conchiamá.

* **Ministrulu de finantie alu Ungariei** a presentatu dilele trecute camerei deputatiloru bugetulu pentru anulu 1881. Deficitulu va fi de 24,765,382 fl. intrece dara deficitulu anului 1880 cu 463,620 fl. Acestu deficitu se va acoperi parte prin impositie, parte prin emisiune de renta in aur si chartia.

* **Sultanulu catra Pap'a.** Sultanulu Abdul Hamid a adresatu catra Pap'a Leo XIII scrisórea urmatóre: „Inaltiatului, nobilului si iubitelui nostru amicu Leo XIII! Am primitu cu placere amicabil'a scrisóre si presente pretiósé, ce mi le-a tramisu Sanctitate Vóstra prin Monseniorulu Vanutelli, cá dovada'a amicieii Vóstre sincere pentru mine. Precum supusii mei fideli, cari se tienu de religiunea catolica, sunt tractati cu-o dreptate, recunoscuta si de Sanctitatea Vóstra, totu asia me ocpuu naturalminte si de binele tuturor supusiloru mei, cari si-implinescu datorii cu fidelitatea indatinata. Multiamescu viu Sanctitatii Vóstre pentru simtiemintele si simpathi'a si amicitii sincera ce mi-le esprimati, as'a si pentru scrisórea Vóstra si pentru presenturi, si Ve rogu lotodata a crede dorintieloru, pe cari nu incetu a le nutri pentru glori'a si viéti'a Vóstra indelungata. Speru, cá mi ve-ti dovedi si in viitoriu, ca in trecutu bun'a Vóstra amicitia. Abdul Hamid.“

* **Elemente de aritmetica** pentru incepetorii din scólele primare de *P. Dim'a* prof. de matem. si de fisica la gimnasiulu romanu din Brasiovu, este numele unei mici carticele esite de curendu din tipografi'a Löw Gerula & Comp. de aci. Materialulu, ce contine este acél'a, ce se preda incepetoriloru din anulu primu si alu doilea din scólele primare, adeca calcululu aritmeticu cu numerii 1—10 in anulu primu si cu 10—100 in anulu alu doilea, Acést'a carticica incontestabilu cea mai perfecta si mai metodica din tóte, câte au aperutu pana acum pe acestu terenu in

literatur'a romanésca. Ea resolve pe deplinu soopulu, ce l'a avutu d-lu autoru in vedere: acél'a adeca de a pune pe invetiatorii scóleloru primare in placut'a positiune de a puté initiá pe elevii loru in gréu'a sciintia a numeriloru intr'unu modu fórté usioru, fara de a perde vreodata din vedere cerintiele impuse de pedagogia pentru natural'a desvoltare a resonamentului, fora care in asta sciintia ori-ce progresu realu este imposibilu. Metodulu urmatu de d-lu Dim'a in carticic'a s'a este in adeveru astfeliu incát déca d-nii invetiatori voru urma consiliulu, ce li-lu dá in prefacia: de a nu merge mai departe pana ce nu voru fi cãpetatu deplin'a convingere, cá maiortatea scolariloru a intielesu pe deplinu cele propuse, este preste patintia de a nu face pe fragedii copilasi se-si formeze notiunile cele mai esacte atát in privinti'a numeriloru cât si-a diverselor operatiuni de calculu. Spatiulu nepermitiendu-ne a intrá in detalii, credemu de datorii nóstra a atrage atentiunea d-loru invetiatori asupr'a unei mici inovatiuni introduse de d-lu Dim'a in manualulu seu. D-s'a urmandu metódulu germanu, de altéu fórté naturalu, serie la divisiune antaiu divisorulu si pe urma dividendulu. Astfeliu serie pe pag. 3, $1:2=2$ ceea-ce trebue se se cetésca 1 se cuprinde in 2 de 2 ori séu 1 se póte luá din 2 de 2 ori séu 1 este a dou'a parte din 2 séu jumetate din 2. Ni se pare, ca d-lu autoru numai din nebagare de séma a omisu a dá aceste deslusiri si pe acést'a pagina, precum le dá pe tóte cele urmatóre. In interesulu bineintielesu alu invetiamentului popularu, care ne zace fórté la anima, amu dori se vedemu cât mai curendu acestu escelentu manualu in manile tuturor copilasiloru de romanu ce ambla la scóla. Nu ne indoimu unu singuru momentu, cá consistoriile nóstre diecesane si archidiecesane, singure responsabile in cele din urma de bunele progrese ale invetiamentului popularu, se voru grabi a introduce in tóte scólele nóstre primare manualulu d-lui Dima, indata ce voru capetá cunoscintia despre aparitiunea lui.

„G. T.“

* **Procesulu lui Scarvuli** despre carele am in amintitu in unulu din numerii trecuti, ca a atentatu la pudórea ficei sale, pe carea o a ténut'o mai multu timpu inchisa, s'a judecatu in 19 Septemvre inaintea juratiloru din Brail'a. Scarvuli a fost condemnatu la 20 de ani inchisóre si la portarea speseloru procesuali.

* **Memori'a unui papagalu.** O dama spaniola cumpera unu micu papagalu, lu-dresa si exercita in vorbire si apoi lu-vendu unui capitanu de corabie englesu. Papagalulu in Engliter'a era tristu. Atát limb'a cât si ómenii erau cu totul streini pentru elu. Din ce in ce insa incepu a rosti câte-va cuvinte englezesci, uita frazele spaniole, si se para ca-i merge fórté bine. Trecura ani si animalulu devenise obiectulu de predilectiune si indispensabilu alu familiei capitanului. Cu timpulu insa imbatrini, penele-i devenira albe si puterea i-disparu. Nimene nu se putea decide se-se desparta de acést'a pasere, obiectulu atátor suveniru placute. Papagalulu trai multu in acést'a stare de slabitiune, când intr'o di, capitanulu primi vizit'a unui domnu din Spani'a. Papagalulu care de ani numai audise limb'a spaniola, care i-amintea acele ténuturi placute, unde si-petrecuse tinerti'a sa, si-intinse cu o bucurie nebuna aripele si repeta iute frazele spaniole, apoi.. cadu mortu.

„Resb.“

Anunțiu.

Mi-îe libertate a aduce la cunoscinția Pré onoratului și onoratului cleru romanu, precum și Romanilor ortodocși și iubitori de infrumșetiarea Santelor Biserici, precum-că din cauză impregiurării comerciale nefavorabile am redusă pretiurile, și de acum înainte lucru și vendu hainele preotiesci, ornatele și paramintele bisericesci cu 25% mai cftinu, și anume ficesu pretiulu pentru croitu și cusutu la olaltă computatu;

1. Pentru facerea unei reverendi din josu (sacos) din materie usióra (ieftina). 4 fl. și pentru gómbe (bumbi) 1 fl. 50 cr. éra de materia fina, apoi lucrulu consta 5 fl. iarú gómbele 2 fl. 50 cr. v. a.

2. Pentru facerea unei reverendi deasupra (mantos) din materia usióra 5 fl. și pentru gómbe 2 fl. v. a. éra de e materia fina, consta lucrulu 6 fl. éra gómbele 3 fl. v. a.

Cu privire la pretiurile ornatelor și paramintelor bisericesci, apoi pretiulu lorú e cunoscutu aprópe întregului onoratu cleru din diecesele Aradu și Caransebesiu, deórace în anulu 1876 amú calatoritu prin tienuturile acestea, și acum adaugu numai atât'a că de esemplu unu ornatu întregu ce consta 100 fl. lu-vendu acum numai cu 75 fl. unu stégu ce constá atunci 60 fl. v. a. lu-dau acum cu 25% mai lesne adeca numai cu 45 fl. v. a. etc. etc.

Sciindu că în urmarea recótelorú slabe de unu siru de ani, onoratulu cleru dar și însasi comunele bisericesci au decadiutu materialminte, m'am resolvatu a reduce pretiurile în modu aretatu, ce mi-au fostu numai asia posibilu ca eu însumi croiescu și lucru și în decursu de 30 de ani, de candu esercitezu meseri'a mea mi-amú castigatu o rutina escelenta, și ca credu că toti cei ce me voru onora cu comandele lorú, cunoscendu-mi soliditatea și frumșeti'a croiului, de vomu ajunge prin ajutoriulu lui Ddienu a vedé ani inbelsingati, acesti Dni singuri me voru rebonifica prin imbierea de pretiuri mai mari.

Sperandu ca anunțiuulu meu nu va remané fara resunetu, asceptu cu tóta onórea comandele în

Panciov'a iu 30 Septembre 1880.

Nicolae Mircovicu

Croituri de haine preotiesci și de ornate bisericesci.

Publicatiune

Demetriu Motiu, nascutu în Cerbia, comit. Hunedorei a perdutu Testimoniulu preparandialu estradatu în anulu 1871: prin dispusetiunea consistoriala dto. 14 (26) Aug. a. c. Nr. 1994 i-s'a datu Duplicatu, éra originalulu perdutu se dechiara prin acést'a de nimicitu.

Aradu 26 Sept. 1880.

Directiunea Institutului ped-teol.

Concurs.

Dupace prin decisulu venerabilului consistoriu aradanu din 4. Septemvrie a. c. Nr. 2193. B. s'a concesu alegerea unui capelanu timpuralu pre langa parochulu Iosifu Popovicu din *Soborsinu*, carele totodata se fie si invetiatoriu la scóla a dou'a pentru ocuparea acestoru posturi imbinate se escrie concurs *pana la 19. Octobru, 1880.*

Emolumintele imprenate cu aceste posturi sunt: câte un'a a trei'a parte din tóte venitele și bineficiile parochiei preotului Iosifu Popovicu. și 4. orgii lemne pentru incalditulu scólei.

Recurintii, dela cari se cere calificatiune pentru parochiele de a trei'a classa vor avé a-si inaintá recursele lorú instruite cu documintele recerute la parintele protopopu Iosifu Belesiu în Totvárád per Soborsinu.

Soborsinu, în 15. Septemvrie, 1880.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu: **Iosifu Belesiu** m. p. protopopu.

Pentru deplinirea definitiva a statiunilor invetiatoresci din protopresbiteratulu Halmagiului.

1. *Brusturi* cu emoluminte anuali: 200 fl. v. a. 5 orgii de lemne, cuartiru și gradina; *diu'a alegerii 28 Septemvru.*

2. *Magulitia* cu emoluminte anuali: 200 fl. v. a. 5 orgie de lemne, cuartiru și gradina, *diu'a alegerii 29 Septemvru.*

Doritorii de a ocupá vre unulu din aceste posturi suntú avisati recursele instruite în sensulu statulului organicu ale adresá comitetului parochialu respectiv, și ale trimite-subscrisului pana la diu'a alegerii.

În contielegere cu respectivele Comitete parochiale.

Ioanu Groza m. p.

protopopu și inspect. scol.

Pentru vacant'a parochia din Comun'a *Archisiu*, protopresbiteratulu Beliului.

Emolumintele sunt: dela 100 Nr. câte una mesura de cucuruza sfarmatu; pamentu aratoriu de 16 cubule de clasa 1 aratu și lucratu de poporu; și stolele indatinate.

Doritorii de a ocupa acésta parochia suntú avisati a-si indrepta suplicele lorú instruite cu documintele necesarii Dlui adm. protop. Iosifu Pintia p. u. Holod în Gyanta celu multa *pana în diu'a de 5 Octomvru* v. cand de odata se va tiené și alegerea.

Archisiu la 27 Augustu 1880.

Comitetulu parochialu

În contielegere cu mine: **Josifu Pintia**, adm. protop.

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din Comun'a *Chesi'a*, protopresbiteratulu Oradii mari, cerculu inspestoralu al Beliului se escrie concursu pe langa urmatórele emoluminte:

a) 84 fl. val. austr. bani gata.

b) 70 fl. val. austr. pentru fenu și paie.

c) 16 cubule de bucate, 1/2 grau, 1/2 cucuruзу
d) Cuartiru liberu cu gradina de 1/2 jugeru si
accidentiele cantoralu dela 350 numere.

Doritorii de a ocupá acésta statiune au de a
produce: testimoniu de preparandie, de calificatiune
si atestatu despre purtarea morala de pana aci-avendu
ale substerne subscrisei inspectiuni scolare p. u.
Holod in Gyanta pana in diu'a de 28 Septemvre
cand de odata se va tiené si alegerea.

Chesi'a la 28 Augustu v. 1880.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu mine: **Josifu Pintia**, inspectoru cercualu.

La prim'a publicatiune cu terminu de alegere
pe 20 Iuliu a. c. st. v. pe vacant'a parochia gr. or.
de clas'a a III. **Iosasiu**, ppbiteratulu Ienopolei incop-
ciata si cu invetiatoratulu, — ne compariendu nici
unu recurinte, cu acést'a se escrie de nou concursu
cu terminulu de alegere *pe diu'a de 14 Octomvre a. c.*
st. v.

a) Venitulu din parochia: 1/4 sesiune pamentu
de clas'a prima, biru preotiescu, câte c masura cu-
curuзу sfarmatu dela 60 case si stolele indatinete.

b) Salariulu invetiatorescu: in bani gata 150 fl.
v. a. 5 cubule de grau, 5 cubule de cucuruz — 8
orgii de lemne, din care este a se incaldi si scól'a,
cortelu liberu in localitatea scólei cu gradina in es-
tensiune de 2 jugere.

Dela recurrenti se poftesce se produca testimoniu
despre absolvarea theologiei, de calificatiune si de
moralitate, éra pana la diu'a alegerei se se presen-
teze in vr'o Dumineca ori serbatóre la st'a biserica
pentru de a-si aratá desteritatea in cantarile séu
cuventarile bisericesci. — Recursele adresate comite-
telui parochialu, se voru trimité celu multu pana
la 6 Octomvre a. c. st. v. Dlu adm. ppopescu Nico-
lau Beldea in Borosineu, care e si post'a ultima, cele
mai tardiu intrate nu se voru luá in consideratiune.
Iosasiu 5 sep. 1880.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea**, adm. ppresviter.

La prim'a publicatiune cu terminulu de alegere
pe 20 Iuliu a. c. st. v. pe vacant'a parochia gr. or.
de clas'a a III. **Finisiu** cu filialulu **Valea-mare**, din
protopresbiteratulu Borosineului, necompariendu nici
unu recurinte, cu acést'a se escrie de nou concursu
cu terminulu de alegere *pe 12 Octomvre a. c. st. v.*

Venitulu parochialu.

a) din parochi'a matre **Finisiu**: 1/2 sesiune pa-
mentu aratoriu de clas'a a III. birulu preotiescu, dela
72 case câte un'a masura de cucuruзу sfarmatu, stó-
lele indatinete si cortelu cu gradina in estensiune
de 1 1/2 jugeru.

b) din filia **Valea-mare** venitulu stolaru si bi-
rulu preotiescu dela 56 case câte o masura cucuruзу
sfarmatu.

Dela recurrenti se poftesce se produca testimoniu
de theologie, de calificatiune, si de moralitate, éra
pana la diu'a alegerei se se presente in vreo Domi-
neca ori serbatóre la st'a biserica pentru a si aratá
desteritatea in cantari si cuvintari bisericesci. Recur-
sele adresate comitetului parochialu celu multu pana

in 6 octomvrie a. c. st. v. se voru trimité parintelui
administratoru protopresbiteralu **Nicolau Beldea** in
Borosineu, care e si post'a ultima, — cele mai tardiu
intrate nu se voru luá in consideratiune.

Finisiu 5 sept. 1880.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea** m. p. adm. ppresvit.

In urmarea incuviintiarei V. Consistoriu oradanu
de sub Nr. 542. B. a. c. pentru deplinirea parochiei
de clas'a III. **Rieni** cu filia **Sudrigiu** in protopresvite-
ratulu Beiusiului, se escrie Concursu; terminulu de
alegere se defige *pe 14. octobre v. a. c.*

Emolumentele suntu:

1. dela **Rieni** a) pamentu parochialu de 15.
cubule semenatura, si catu-va pentru fenatie: b.
Stólele indatinete; si c) cuartiru cu gradina,

2. Dela **Filia Sudrigiu**: a. pamentu de 5. cubule;
b. una bradie de cucuruзу sfermatu dela casa; si
c. Stólele usuete. Numerulu Caseloru in ambele Co-
mune 110.

Recurintii voru avea a tramite petitiunile sale
in sensulu Stat. organicu si a Regulamentului pentru
parochii. pana la terminulu defiptu la subscrisulu in
Beiusiu.

Data in Beiusiu la 6. Sept. 1880.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Vasilii Papp** protopresviteru.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu la
prima Clase a scoalei nóstre confesionala din **Caran-
sebesiu**, protopresbiteratulu Caransebesiului se escrie
Concursu pana *la 10. octomvrie 1880.*

Cu postulu acést'a este legatu unu salariu de
300 fl. pe anu, si jumetate din accidentii.

Doritorii care voescu a recurge la acestu postu,
au a si substerne recoursele la presidele comitetului
parochialu greco-orientalu din Caransebesiu pr vediute
cu documentele.

- 1) Atestatu de botezu,
 - 2) Testimoniu despre absolvarea preparandiei,
 - 3) Testimoniu de calificatiune,
 - 4) Atestatu despre moralitate,
- Caransebesiu in 7 Septemvrie 1880.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Domn. protop. tract. **Nicolau Andreaviciu**.

Publicare de licitatiune minuenda

Pentru facerea de nou a turnului bisericei rom.
gr. or. si acoperirea cu plevu, se escrie concursu de
licitatiune minuenda, carease va tiene *in 21 Septemvre.*
st. v. 1880. la 11 óre. a. m.

Pretiuulu esclamaru este 520 fl. v. a, Doritorii
de a intreprinde acést'a lucrare sunt avisati a se
presentá la biserica din Secasiu, protopresviteratulu
Lipovii provediuti cu vadiulu de 10%, ér prelimina-
riu si pana atunci se póte vedé la oficiulu parochialu.
Secasiu 6 Septemvrie 1880.

Moise Blajescu m. p.

Vincentiu Adamu m. p.

presied. comit. par.

not. comit. par.